

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

WIZARA YA HABARI, MAWASILIANO NA TEKNOLOJIA YA HABARI

MWONGOZO MDOGO WA MFUMO WA ANWANI ZA MAKAZI KATIKA UUNDAJI WA MAJINA YA BARABARA, MITAA AU NJIA

1.0 UTANGULIZI

Utambulisho wa mahali halisi mtu anapopatikana ni muhimu sana katika zama hizi za uchumi wa kidijitali. Mfumo wa Anwani za Makazi utasaidia wananchi kutambulika mahali walipo iwe eneo la makazi, ofisi au biashara. Nchi inapaswa kuondokana na mfumo usiokuwa dhahiri wa kuelezea mahali kwa kuainisha vitu kama vile karibu na mti mkubwa au duka; kutumia mabango makubwa yanayotambulisha eneo; maelezo marefu ya mahali katika vyombo vya habari; ujuzi wa watu na vitu maarufu.

Jina la mtaa au barabara litakuwa na maana kwa kila mtumiaji ikiwa litajenga hisia ya umilikishwaji katika uundaji

wake. Kwa hiyo, mtaa au barabara inapaswa kuchukuliwa kama kipengele muhimu katika maeneo ya mjini ambacho si kwamba kinarahisisha ufikiaji wa eneo tu, bali pia kina mchango mkubwa katika uundaji wa taswira ya umilikishwaji kwenye akili za wakazi.

2.0 MAHITAJI

Mitaa na njia zote za umma zinapaswa kupewa majina kulingana na maelekezo yaliyomo katika Mwongozo huu. Vilevile, Mitaa yote binafsi na njia zinazofika kwenye maeneo binafsi ya makazi, biashara, viwanda au milki nyinginezo au majengo zitapaswa kupewa majina.

3.0 VIGEZO

Vigezo vinavyopaswa kutumika katika utoaji wa majina ya mitaa, barabara au njia ni kama ifuatavyo:-

- a) **Historia** – Pale inapowezekana jina la barabara, mtaa au njia liwe na uhusiano wa kihistoria uliothibitika kwenye eneo husika;
- b) **Jina la mtu** – Mapendekezo yanayohusiana na jina la mtu fulani hayataruhusiwa, isipokuwa tu pale itakapothibitika kwamba jina hilo lina uhusiano wa kihistoria na eneo husika au limekusudiwa kumuenzi mtu huyo. Kwa mfano mwananchi aliyetoa eneo la ardhi katika eneo hilo kwa ajili ya matumizi ya jamii/umma;
- c) **Matamshi** – Pamoja na kuepuka majina ya barabara, mtaa au njia ambayo hayakubaliki kimaadili, majina

hayo pia yasiwe magumu kutamka au yenye matamshi yasiyopendeza katika jamii;

- d) **Sheria** – Wakati wa utoaji wa majina ya barabara, mitaa au njia Sheria za Mamlaka ya Serikali za Mitaa zinapaswa kuzingatiwa; na
- e) **Ukabila, udini na siasa** – Mapendekezo ya majina ya barabara, mitaa au njia yaepuke kuwa na mapendekezo yenye kuendeleza ukabila, udini au kisiasa. Mapendekezo ya majina yanayoashiria ukabila, udini na kisiasa yasikubalike kutumika.

4.0 TARATIBU ZA KUFUATWA

Pamoja na kuwepo kwa vifungu vya Sheria ya Serikali za Mitaa, taratibu zifuatazo zinapaswa kufuatwa:-

- a) Kupendekeza majina ya barabara, mitaa au njia kunapaswa kutekelezwa na Halmashauri ya Kijiji katika maeneo ya vijijini au Wajumbe wa Serikali ya Mtaa katika maeneo ya mijini kupitia Kamati ya Maendeleo ya Kata;
- b) Uthibitishaji wa majina ya barabara, mitaa au njia ufanywe na Kamati ya Wataalamu wa Anwani za Makazi ngazi ya Halmashauri;
- c) Kuomba idhini ya majina yaliyopendekezwa kutoka Baraza la Madiwani; na
- d) Kusajili majina katika Mfumo wa kidijitali wa Anwani za Makazi (NaPA).

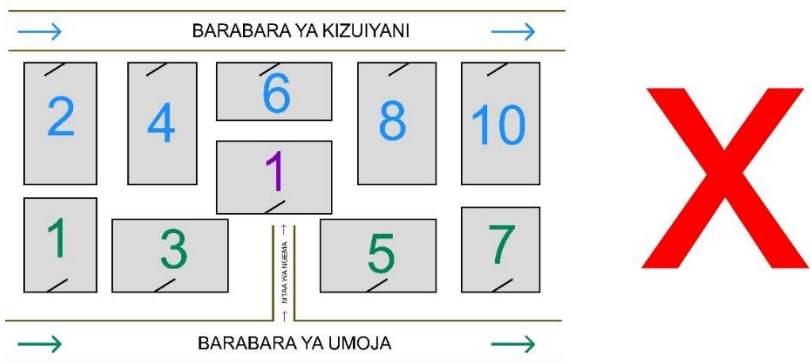
5.0 VIGHAIRI

Mambo yasiyokuwa ya kawaida yafuatayo yanapaswa kuzingatiwa:-

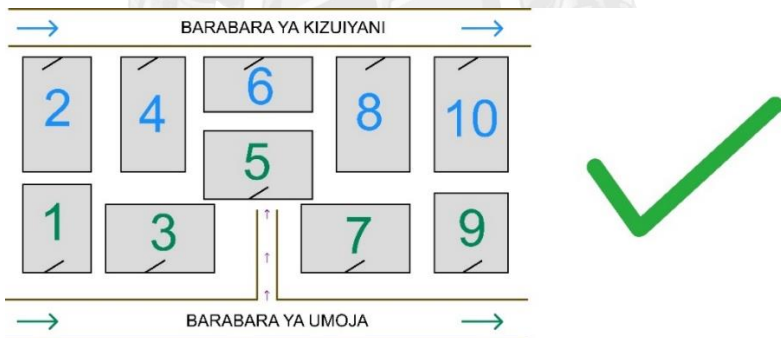
- a) Njia binafsi na vichochoo vinavyotumika kama njia za ziada za kufika katika sehemu ya ardhi ya mtu mmoja ambayo inafikika kwa kutumia mtaa mkubwa na inafaa kupewa anwani kutoka katika mtaa wenye jina havipaswi kupewa majina.

Mfano:

i.

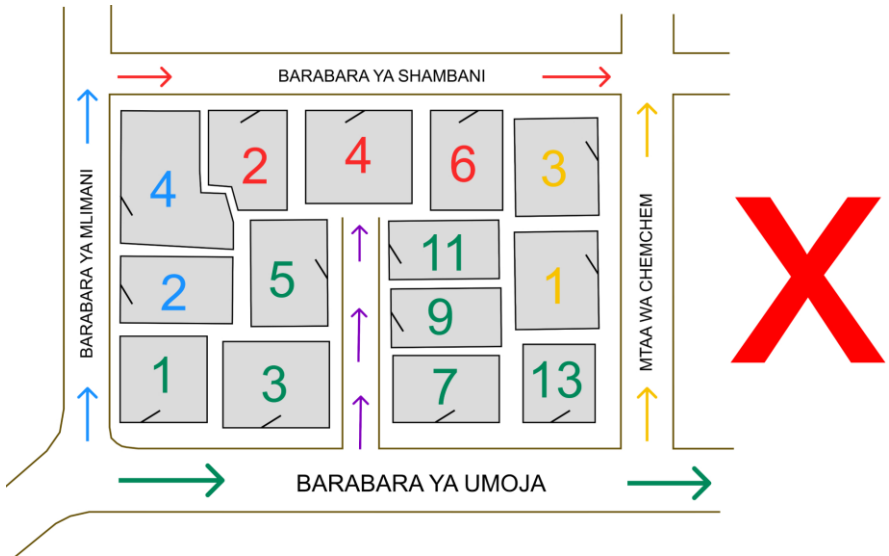
ii.

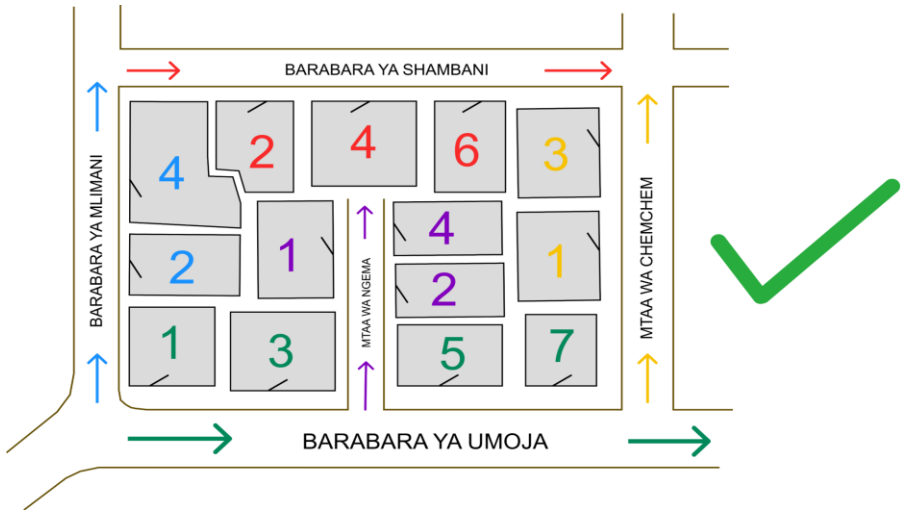

b) Njia na vichochoro vinavyotumika kama njia za ziada za kufika katika sehemu ya ardhi ya watu zaidi ya mmoja ambayo inafikika kwa kutokea katika mtaa mkubwa na inafaa kupewa anwani, njia au vichochoro hivyo vitapaswa kupewa majina.

Mfano:

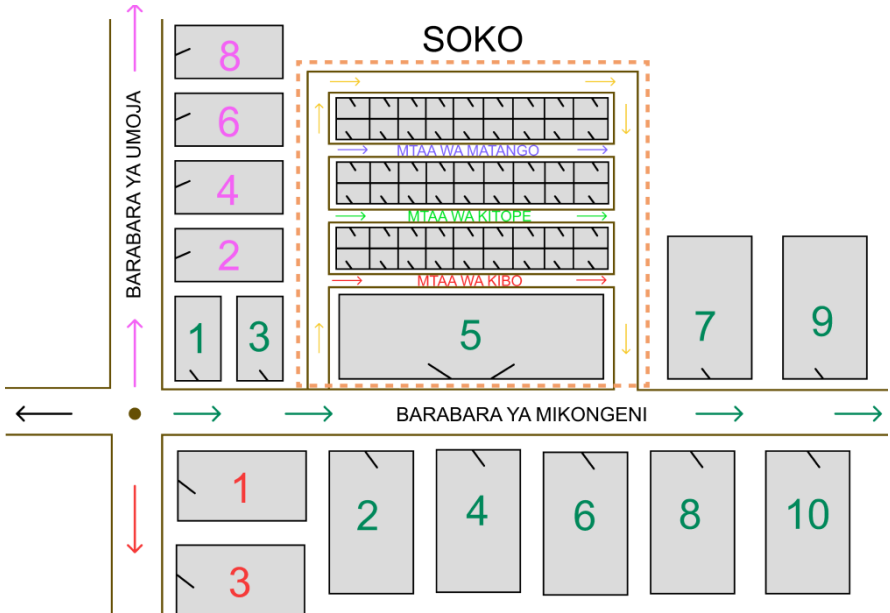
i.

c) Njia au vichochoro vinavyopita katika maegesho vinavyounganisha sehemu ya ardhi kwenye maduka au maeneo mengine muhimu yenye mfumo wa mitaa vinapaswa kupewa majina ili kurahisisha utoaji wa huduma za kijamii na dharura.

Mfano:

6.0 VIBAO VYA MAJINA YA BARABARA AU MITAA

Vibao vyote vya majina ya barabara, mitaa au njia zote za umma na binafsi vinapaswa kuendana na maelekezo yaliyopo katika Mwongozo huu pamoja na Sheria zilizopo katika eneo husika. Vyombo husika vyenye dhamana ya kutunza mitaa na vichocho binafsi vinavyotimiza vigezo vya kupewa jina vilivyobainishwa na Mwongozo huu, vinapaswa kutoa, kubandika na kutunza ipasavyo vibao vya majina ya mitaa au njia ili kutambulisha mitaa au njia hizo. Vibao vya majina ya mitaa vinapaswa kubandikwa kwenye maeneo ya wazi ya mitaa yanayoonekana au karibu na mtaa husika. *Kiambatisho 'B'*.

7.0 Utoaji na Ubadilishaji wa Majina ya Barabara au Mitaa

Utoaji au ubadilishaji wa majina ya barabara, mitaa au mitaa binafsi unapaswa kuidhinishwa na Mamlaka za Serikali za Mitaa/kijiji/shehia. Majina ya mitaa au barabara yaliyoidhinishwa na Halmashauri yanachukuliwa kuwa majina rasmi na yanapaswa kuingizwa katika Daftari la Kudumu la Majina ya Mitaa katika Halmashauri na kwenye Mfumo wa Anwani za makazi(NaPA).

8.0 UTARATIBU WA UTOAJI WA JINA LA BARABARA, MTAA AU NJIA

Utaratibu wa kufuata katika kutoa jina la barabara/mtaa/njia utashirikisha wadau wote wa eneo husika hususan wakazi wa eneo hilo. Utaratibu utanzia katika ngazi ya mtaa/kitongoji/shehia na kuendelea katika Ngazi ya Kijiji, Kamati ya Maendeleo ya Kata, Kamati ya Kudumu inayohusika na masuala ya mipango miji na mazingira na hatimaye Baraza la Madiwani. Halmashauri itawajibika kutoa taarifa kwa wadau wote juu ya majina ya mitaa yaliyoidhinishwa na kuingizwa katika Daftari la Kudumu la Majina ya Barabara/mitaa katika Halmashauri husika na kwenye mfumo wa Anwani za makazi(NaPA).

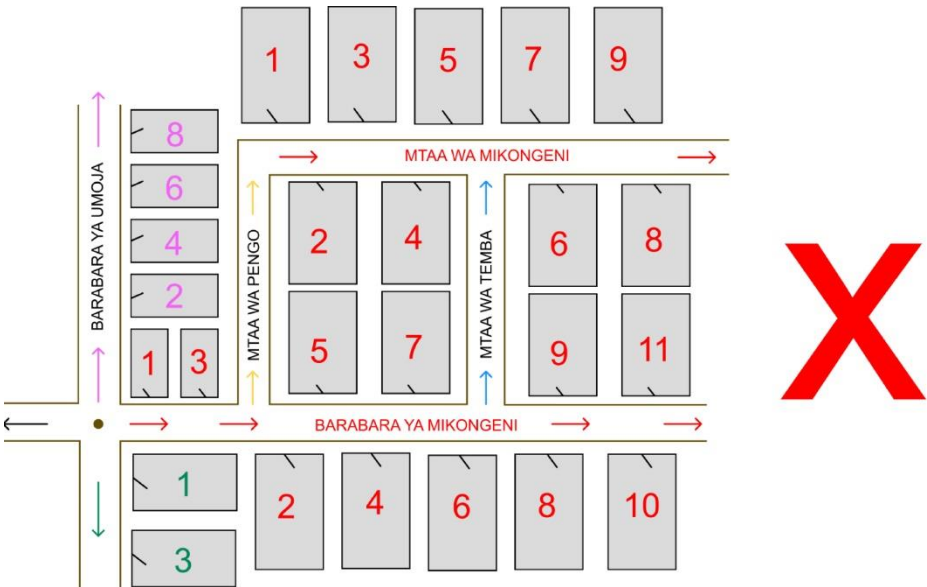
9.0 URUDIAJI WA MAJINA YA BARABARA/MITAA/NJIA

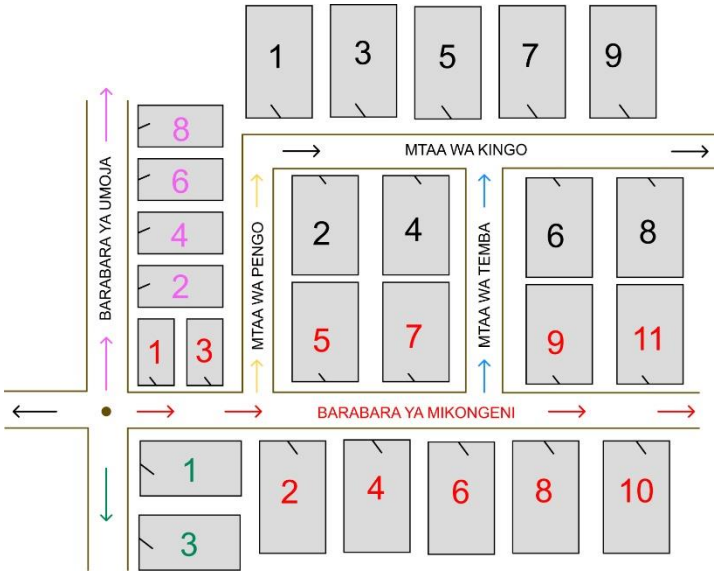
Ili kuondoa mikanganyiko na ucheleweshaji wa huduma za kijamii na dharura, majina ya barabara, mitaa au njia ndani ya Halmashauri moja hayapaswi kurudiwa. Aidha, barabara/

mitaa/njia zenye majina yanayofanana lakini zina hadhi tofauti inapaswa kuchukuliwa kuwa ni majina yaliyorudiwa. Tofauti ya jina la hadhi ya njia, kwa mfano, “mtaa,” “barabara,” “barabara pana” hayatachukuliwa kama sababu ya kurudia jina (kwa mfano, Barabara ya Nyerere na Mtaa wa Nyerere ni marudio). Majina ya mitaa na mabadiliko ya majina ya mitaa iliyopendekezwa yanapaswa kulinganishwa na majina mengine ya mitaa yaliyoorodheshwa katika Daftari la Kudumu la Majina ya Barabara/mitaa katika Halmashauri ili kuona kama mapendekezo hayo yatakuwa ni marudio au la.

Mfano:

10.0 MAJINA YASIYOPASWA KUIDHINISHWA:

- i. Tahajia ya majina ya barabara/
mitaa yanayofanana au
kukanganya

Ili kuondoa mkanganyiko unaotokana na matatizo ya kiuandishi pindi watu wanapotaja majina ya mitaa, majina ya mitaa yanayofanana (kimaandishi au kimatamshi) au yenye herufi zinazokanganya hayataidhinishwa ndani ya Halmashauri moja. Kwa mfano mtaa wa Songe na mtaa wa Songwe au mtaa wa Chunya na mtaa wa Chunyu.

ii. Majina yasiyopendeza kimaadili

Majina yasiyopendeza kimaadili kama vile Mtaa wa Popobawa, Mtaa wa Msimangaji, Mtaa wa Msagaji, n.k, yanapaswa kuepukwa.

iii. Majina yenye ugumu kuyatamka

Pamoja na kuepuka majina ya barabara ambayo hayakubaliki kimaadili, majina hayo pia yasiwe magumu kuyatamka. Mfano mtaa wa 'Mwanangendereko' ni gumu kutamka.

iv. Majina yenye viashiria vya kuharibu amani, utulivu na umoja wa kitaifa

Ili kuendeleza umoja imara katika nchi, majina yenye kuchochea udini, ukabila, malumbano ya kisiasa na ubaguzi hayataruhusiwa kabisa. Mfano: mtaa wa Wasukuma, mtaa wa Warangi, mtaa wa CCM, mtaa wa CHADEMA, mtaa wa Zeruzeru, n.k.

11.0 UREFU WA MAJINA YA BARABARA/MITAA AU NJIA

Vibao vya majina ya Barabara, mitaa au njia vitafanana kimuonekano. Ili majina ya barabara, mitaa au njia (yaliyopo pamoja na mapya) yasomeke vizuri kwenye kibao yasizidi urefu wa herufi 20, bila kuhusisha maelekezo ya hadhi ya njia (kama ni barabara, mtaa au kichocho). Majina ya mtaa hayapaswi kuwa na deshi, au alama nyingine zisizokuwa herufi au tarakimu. Viambishi vya majina ya mitaa vinapaswa kuandikwa kwa makini ili kuepuka upotoshaji wa maana ya jina husika. Aidha jina la barabara, mtaa au njia halipaswi

kuwa na maneno zaidi ya mawili.

Mfano:

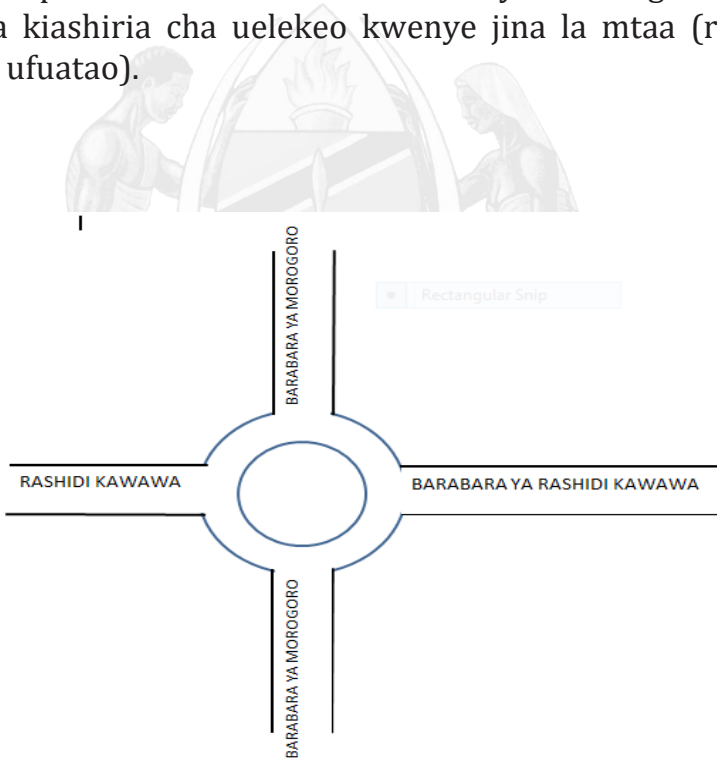
JINA LA MTAA	USAHIHI	MAELEZO
Raia-Mwema	×	alama ya '-' haitakiwi
Raia Mwema	✓	Hii ndio sahihi
Kwa Nyambari Nyangwine	×	Jina halitakiwi kuwa na maneno zaidi ya mawili
Nyambari Nyangwine	✓	Hii ndio sahihi
Kwa@Mpemba	×	Alama ya '@' haitakiwi
Kwa Mpemba	✓	Hii ndio sahihi
Mwanza Kusini	✓	Hii ndio sahihi
Masika Mwanandengereko	×	'Masika Mwanandengereko' - Jina limezidi herufi 20.

12.0 MAJINA YA BARABARA/MITAA INAYOENDELEA

Mitaa inayoendelea na kuvuka makutano ya mitaa mingine itaendelea kutumia majina yale yale. Mitaa inayoingia kwenye maeneo ya biashara, makazi ya familia, majengo ya mji au kwenye maeneo ya umma yaliyo funge, itapewa majina. Aidha mitaa inayohudumia au iliyokusudiwa

kuhudumia makazi ya familia mbili au zaidi itapewa majina.

Majina ya barabara au mitaa hayapaswi kubadilishwa kutokana na mabadiliko ya uelekeo wa mitaa wala kiambishi kipya hakipaswi kutumika kwa mitaa inayokidhi vigezo vya kutumia kiashiria cha uelekeo kwenye jina la mtaa (rejea mchoro ufuatao).

13.0 UTOAJI WA MAJINA KWA NAMBARI

Halmashauri zote zinaweza kuamua kutumia nambari badala ya majina katika barabara, mtaa au njia, kwa mfano Barabara ya 1, Barabara ya 2. Nyumba zote kwenye barabara zitapewa nambari kama ilivyoelekezwa katika Mwongozo.

Mfano: Jiji la Tanga na Jiji la Dodoma

14.0 UTEUZI WA NJIA

Uteuzi wa njia utafanywa na Halmashauri au mtu aliyepewa dhamana. Majina ya barabara au mitaa yaliyowasilishwa kwa ajili ya kupitiwa yatatathminiwa kwa mujibu wa vigezo vilivyotolewa katika Mwongozo huu. Njia katika maeneo yaliyoidhinishwa, maeneo mapya na maeneo ya maghorofa inapaswa kuendana na uteuzi ulioidhinishwa.

Majina yote mapya yanapaswa kuishia na mojawapo ya viambishi kama vilivyobainishwa katika **Kiambatisho 'C'**.

KIAMBATISHO 'B'

UAINISHO WA VIBAO VYA MAJINA YA MITAA

B1 - Jina la Kibao

- a) Ukubwa - inchi 6 (mm 150) kwa inchi 24 (mm 600) kibao chenye kingo zilizokunjwa;
- b) Ufito wa pembeni – Uwe mweusi;
- c) Maunzi – Bati la geji 18;
- d) Mandhari nyuma – Rangi nyeupe;
- e) Rangi ya maandishi - Nyeusi (mng'ao wa juu);
- f) Kimo cha herufi – mm 100 (inchi 4); na
- g) Uchapaji – Pande zote mbili (upande mmoja Kiswahili na mwingine Kiingereza).

B2 - Kabari

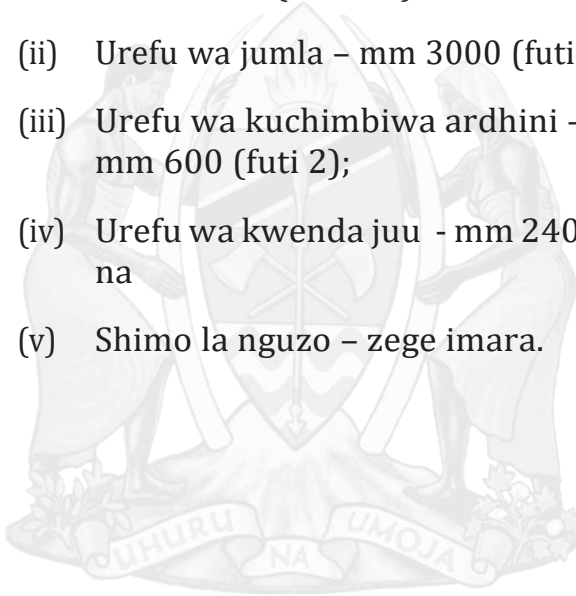

- a) Aina ya kabari – kabari ya mbawa
- b) Maunzi – Chuma

B3 – Maunzi ya Nguzo za vibao vya majina ya mitaa

a) Maunzi – Chuma cha pua

- (i) Ukubwa – Ukubwa wa bomba –kipenyo cha mm 75 (inchi 3);
- (ii) Urefu wa jumla – mm 3000 (futi 10);
- (iii) Urefu wa kuchimbiwa ardhini – angalau mm 600 (futi 2);
- (iv) Urefu wa kwenda juu - mm 2400 (futi 8);
na
- (v) Shimo la nguzo – zege imara.

- b) Maunzi – Nguzo ya zege imara lenye uwiano wa 1:2:4 na nondo 3 za mm 8.
- (i) Ukubwa – Ukubwa wa nguzo– kipenyo shinani cha mm 152 (inchi 6) na kipenyo cha juu mm 102 (inchi 4);
  - (ii) Urefu wa jumla – mm 3000 (futi 10);
  - (iii) Umbo la mraba au mzunguko yafaa;
  - (iv) Urefu wa kuchimbiwa ardhini – angalau mm 600 (futi 2);

- (v) Urefu wa kwenda juu – mm 2400 (futi 8);
na
- (vi) Shimo la nguzo - zege Imara.
- c) Maunzi – Kibao kioo cheupe cha Plastiki kisichovunjika kwa urahisi
- i. Ukubwa - inchi 12 (mm 300) kwa inchi 24 (mm 600) ambacho kitabandikwa katika kona ya nyumba ya mtaa au barabara;
  - ii. Mandhari nyuma – Rangi ya njano;
  - iii. Rangi ya maandishi - Nyeusi (mng'ao wa juu);
  - iv. Kimo cha herufi – mm 100 (inchi 4);
  - v. Ufito wa pembeni – Uwe mweusi; na
  - vi. Uchapaji – Katika mtaa, njia au barabara moja, upande mmoja wa kibao kimoja utachapwa Kiswahili na upande mwingine Kiingereza

B4 - Njia mbadala zinazoweza kutumika kuwekea vibao vya majina ya mitaa

Halmashauri inaweza kutumia miundombinu iliyopo kama vile nguzo za umeme, simu, mabango ya matangazo na kona za nyumba kwa ajili ya vibao vya majina ya mitaa.

KIAMBATISHO 'C'

HADHI NA VIFUPISHO VYA AINA YA MTA A

Zingatia: * = Baadhi ya majina ya mitaa, barabara na njia yamezoeleka kutumiwa kwa lugha za kigeni badala ya lugha ya Kiswahili.

Aina	Kigezo	Hadhi ya barabara au mtaa	Kifupisho
Barabara zisizoingilika kirahisi	Barabara nne au zaidi zilizogawanywa na ambazo haziingiliki kirahisi	Expressway or Highway	Hwy
Barabara kuu	Barabara nyingi, zenye msongamano mkubwa	Avenue	Ave
		Road	Rd
Barabara lishi	Barabara mbili au zaidi, zenye msongamano wa wastani wa magari na si za safari ndefu	Street	St
		Drive	Dr
Njia za makazi au biashara	Njia mbili au zaidi, zinamfikisha mtumiaji katika makazi au maeneo ya biashara	Lane	Ln
		Way	Way
		Circle	Cir
Njia funge	Njia isiyotoka inayomfikisha mtumiaji katika makazi yasiyozidi ishirini	Court	Crt
		Place	Pl
		Terrace	Tce
		Close	Clo

Njia za k u e l e k e a kwenye vituo vya biashara	Njia inayomfikisha mtumiaji katika vituo vya biashara	Square	Sq
		Arcade	Arc
		Center	Ctr
		Plaza	Plz

